

NARODNI DNEVNIK

Neodvisen političen list.

Izhaja vsak dan zjutraj, izvemši pondeljke.

Mesečna naročnina:

V Ljubljani in po pošti Din 16, inozemstvo Din 25.

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/I. — Telefon 213.

Upravništvo: Marijin trg 8. — Telefon 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisemnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.633.

Brezposelnost in vestfalski rudarji.

Na shodu brezposelnih v Mestnem domu je bila med drugim sprejeta tudi sledeča resolucija:

»Repatriacija 40.000 vestfalskih rudarjev je zločin in se mora zadržati, ker bi se rudarje s tem spravilo v nečloveško bedo in pomanjkanje, ker vlada in občine ne morejo preskrbeti dela in stanovanj. Vlada mora z nemško vlado skleniti recipročno pogodbo, kakor so to storile druge vlade in tako bodo tudi naši državljani v Nemčiji dobivali brezposelno podporo.«

Ker je ta resolucija v stanu premotiti slovensko javnost glede položaja vestfalskih rudarjev in ker je naravnost šolski primer, kako se brezposelnosti ne sme reševati, smatramo za svojo dolžnost, da izpregovorimo o citirani resoluciji par besed.

Najprej naj konstatiramo, da meče Nemčija naše rudarje, ki so naši državljani, kratkoma v tujino. Naši vestfalski rudarji morajo iz Nemčije in če si ne najdejo dela na Francoskem ali v Belgiji, potem morajo v domovino. Če se takšni delavci repatriirajo, potem ni to noben zločin, temveč nasprotno socialno delo. Da bi se vrnilo delavci, ki si morejo priskrbeti kruha v Franciji ali Belgiji, v domovino, sploh ni pričakovati, ker so življenjske razmere na Francoskem in v Belgiji neprimerno ugodnejše kot pri nas. Smelo smemo reči, da na Francoskem sploh ni družbe, ki bi tako slabo plačevala delavcev kakor n. pr. Trboveljska družba.

Drugič si velja zapomniti, da je med vestfalskimi rudarji tudi vse polno vdov in sirot ter invalidov, za katere je repatriacija edina rešitev. Govoriti proti repatriaciji teh revežev, je v resnici socialen zločin.

Govorenje o recipročni pogodbi z Nemčijo je čisto navadna neresnost. V Vestfaliji je 40.000 slovenskih rudarjev, v Jugoslaviji pa ni nemških niti 100. Kako je potem še mogoče govoriti o recipročnosti, nam je uganka.

Pa če bi bila taka pogodba tudi mogoča, je vendarle zelo nepremišljeno predlagati jo kot odpomoč. Tudi v najboljšem času bodo pretekli meseci, predno bi bila taka meddržavna pogodba sklenjena. Kaj pa naj delajo ta čas vestfalski rudarji, ko se jih dobesedno iz Nemčije meče, naj povedo oni, ki so predlagali citirano resolucijo.

Položaj vestfalskih rudarjev je tako žalosten, da jih oproščajo vsake zveze z vprašanjem naše brezposelnosti. Stoji samo to, da moramo vestfalskim rudarjem pomagati za vsako ceno in da jih moramo pred propadom rešiti. In če ni nobenega drugega sredstva, če je zaposlenje vestfalskih rudarjev v Franciji, Belgiji ali kje drugje nemogoče, potem jih moramo repatriirati, ker bil bi neoprostljiv zločin, če bi pustili svoje ljudi poginiti v tujini.

Žalostna resnica je, da se naša javnost za vestfalske Slovence vse pre malo briga in da zasleduje vse delo v korist vestfalskih rudarjev z apatijo, ki je naravnost kazniva. Resolucija brezposelnih more to apatijo samo povečati in to je glavni vzrok, da se pečamo z resolucijo brezposelnih.

Končno bi pripomnili še to, da vestfalskim rudarjem z brezposelnimi podporami sploh ni ustrezno v tej meri, kakor pa si menda predstavljajo zborovalci v Mestnem domu. Brezposelna podpora je tudi v Nemčiji tako nizka, da se ob njej ne da živeti. Naši vestfalski rudarji so delavoljni ljudje, ki iščejo dela, ne pa brezposelnih podpor. Iz predvojnih časov so navajeni vestfalski rudarji, da se z delom dobro preživljajo, zato nimajo nobenega zmisla za stradanje z brezposelnimi podporami.

Vprašanje vestfalskih rudarjev je naše nacionalno vprašanje: Ali smo v stanu, da pomagamo bratom v tujini, ali pa tega ne zmoremo. Ali smo Vestfalci domovina, ali pa nismo.

Samo o tem je vprašanje, samo o tem je potrebna naša odločitev. Zato pustite vestfalske rudarje, če jim že ne morete pomagati, vsaj pri miru in ne škodujte iz nerodnosti njim, ki so reveži vseh revežev!

Razmere v južni Srbiji pred narodno skupščino.

Beograd, 20. marca. (Z) Današnja skupščinska seja je bila odprta ob deseti dopoldne. Zaradi pokopa smrtnih ostankov bivšega predsednika Vlada in našega poslanika v Parizu dr. Milenka Vesniča, čegar truplo je bilo prepeljano iz Pariza v Beograd, je bila seja ob pol dvanajstih prekinjena. Nadaljevanje je bilo napovedano za 4. uro popoldne z istim dnevnim redom: interpelacije.

Ob 5. uri popoldne se je nadaljevala seja narodne skupščine. Govoril je minister za socialno politiko g. dr. Peleš o delovanju svojega resora in izjavil, da dosedaj ni bil od nobenega poslanca opozorjen na zlorabe podrejenega mu osebja v izseljeniškem vprašanju in izdajanju potnih listov. Obljubil je izposlovati potom ministrstva zunanjih del od ameriške vlade, da zviša kontingent izseljencev iz naše države, ker znaša ta 4420, dočim je Avstriji dovoljeno nad 10.000.

Nato je g. Gostinčar (kler.) v svojem govoru navajal več primerov zlorabe, ki se je dogajala o priliki izselitve neklih Slovencev. Zemljoradnik Kokanović pa je zahteval preiskavo celokupnega delovanja ministrstva socialne politike in podrejenih mu organov in kaznovanje krivcev. O istem vprašanju je govoril nato tudi g. Skulj (kler.). Nato je predlagal g. Kokanović prehod na dnevni red in obsodbo delovanja min. soc. politike in cele vlade, od strani radikalov pa se je predlagal prost prehod na dnevni red, kar je bilo tudi z večino glasov sprejeto.

Nato se je prešlo k diskusiji o interpelaciji džemijetskega kluba o pokolju v Metohiji. Prvi je govoril Ferad beg Ali Draga o splošnem preganjanju turškega življa v naši državi ter o svoji lojalnosti napram Srbiji že med vojno in dokazoval, da džemijet ni v nikakvi zvezi s kačaki. O dogodkih v Dumnici pravi, da sta dva kačaka ubila štiri orožnike, nakar je orožništvo zažgalo hišo, v kateri sta bila skrita in poklalo žene in otroke, tako da so trpeli nedolžni ljudje. Zahetva, da narodna skupščina tako delo policijskih organov obsodi.

Odgovarjal mu je minister notranjih del g. Vujičić in omenjal tri nezdruge točke v Južni Srbiji in Črnigori, na-

merč komitsko, odmetniško in kačasko akcijo. Naglašal, da se je v zadnjem času dosegel velik uspeh proti kačaski akciji, ker je policija v zadnjem letu ubila 109 kačakov. Opisuje dogodek v Dumnici, češ, da so bili orožniki ob prihodu v selo nenadoma napadeni in štirje od njih ubiti, nakar je nastala borba in so se uporabljale tudi bombe, ki so zapalile hišo in povzročile smrt dotične rodbine. Povdarja, da se vodi sodna preiskava proti orožnikom, katerih je 7 v preiskovalnem zaporu in ima sedaj sodišče besedo. Končno naglašal, da bo gledal na to, da se spoštuje zakon in uporablja ne glede na osebe, ker le tako bomo postali pravna in kulturna država.

Nato je govoril g. Jovan Magovčević (dem.) in ognjevit napadal vlado, češ, da je žrtvovala najsvetejša nacionalna čustva s tem, da je dala koncesije džemijetu samo, da bi ostala na krmilu. Očita, da njegova interpelacija še ni prišla na dnevni red, čeravno jo je predložil 3 mesece prej, nego Ferad beg Ali Draga. Trdi, da obstoja kačasko vprašanje vsled tega, ker podpira kačake džemijet, ki podpira tudi vlado, a vlada njega tako, da je začel te korupcije na najvišjem mestu. Nato je govoril o dokumentih in jih deloma čital, iz katerih izhaja, da so radikali podpirali džemijet pri volitvah. Očita Ferad begu, da je svoječasno nagovarjal Arnavte, da napadejo našo državo. Smatra džemijet za protidržaven element. Nato je govoril Ačif Ahmetović (dem.) o istem vprašanju in napadal vlado radi mnogih nepravilnosti od strani policijske oblasti in radi nasilja neklih komitašev nad turškimi življem. Za njim je govorilo še več govornikov in končno se minister notranjih del. Pripombe džemijeta so se vzele na znanje, na kar je bil z večino glasov sprejet predlog: prost prehod na dnevni red.

Minister Vujičić je naglasil, da se bo preiskava nadaljevala in da se bo postopalo po zakonu. Nato je sledilo glasovanje za prosti prehod na dnevni red, kar je bilo sprejeto z radikalskimi in džemijetskimi glasovi. Na jutrišnji seji bodo razpravljali o proračunu ministrstva za javna dela in prometnega ministrstva.

Ministrski svet in Radić.

Beograd, 20. marca. (Z) Včerajšnji ministrski svet se je bavil z vprašanjem Radićevih izjav, s katerimi odobrava Radić politiko opozicijskega bloka in v katerih govori o uditvi političnih odnosov s pomočjo političnega sporazuma med Srbi in Hrvat. Dalje se je bavil ministrski svet z Radićevimi izjavami o pogrbeni taktiki pri votiranju proračuna. Stjepan Radić se je izjavil za zrušenje vlade, še predno bi bil sprejet proračun. Dotaknil se je tudi napovedanih kandidatov Srbov na Hrvaškem in Hrvatov v Srbiji. Te izjave so izzvale mnogo po-

zornosti v političnih krogih. »Politika« pravi, da je ministrski svet, baveč se s temi izjavami, smatral politični položaj za skoraj normalen. Ministrski svet je mnenja, da ne preti nobena nevarnost, da bi Radićevci mogli še pred verifikacijo mandatov priti v Beograd. Posebno se podčrtava, da se je Radić s svojimi zadnjimi izjavami napravil popolnoma nemogočega, ker je pokazal, da njegova akcija ni uperjena proti radikalom, ampak proti državi. Radiću je odslej nemogoče, da bi postal član kakršnekoli vlade.

Zanikanje vesti o tajnem češkoslovaško-francoskem dogovoru.

Praga, 20. marca. (K) Objava dozdevnih tajnih dokumentov k češkoslovaško-francoskemu dogovoru v »Berliner Tagblattu« je v političnih krogih vzbudila veliko pozornost. Prevladuje mnenje, da gre za potvornice. Tega mnenja je tudi poslanec dr. Kafka, ki je z vprašanjem na zunanjega ministra dr. Beneša vso zadevo spravil v razgovor. Poslanec dr. Kafka je v pogovoru z nekim dopisnikom iz Nemčije izjavil, da verjame demantiju zunanje-

ga ministra dr. Beneša, ker ima češkoslovaška republika na ohranitvi dobrih odnosov do Nemčije gotovo interes. Razen tega je, kolikor on ve, dr. Beneš vedno odklanjal vsako vojaško konvencijo s Francijo. Dr. Beneš je včeraj v pogovoru z novinarji namignil, da ima glede potvarjalca neki sum. »Česke Slovo« govori danes jasneje in izjavlja, da je tu imel najbrže znani potvarjalec Forgach svoje prste vmes.

NAPETOST MED KITAJSKO IN RUSIJO.

London, 20. marca. (Agence Havas) »Daily Mail« poroča iz Pekinga, da je vlada ukazala zastopniku sovjetske Rusije zaradi njegove nekorrektne, ultimatu enake note, ki jo je izročil kitajskemu zunanjemu ministru in v njej stavil rok treh dni, da Kitajska prizna sovjetsko vlado, zapustiti Kitajsko,

SVETOVNA KONFERENCA MUSLIMANOV.

Jeruzalem, 20. marca. (Agence Havas) Kralj Husein je sklenil postaviti odbor za posvetovanje vprašanja o kalifatu in sklicati svetovno konferenco mohamedancev, na kateri bi se obravnavala splošna vprašanja.

Parlamentarna situacija.

Beograd, 20. marca. (Z) Vsi poslanci opozicijskih skupin so brzojavno pozvani, da pridejo v ponedeljek v skupščino. Ta poziv se spravlja v zvezo z namero opozicije, da začne na seji borbo. V opozicijskih krogih se je pojavila namera, da se vrže vlada s pomočjo radićevcev pri debati o finančnem zakonu. Radićevci zagovarjajo ta načrt, ker se boje iznenadenj. Ostala opozicija pa trdi, da bi nova vlada ostala brez proračuna in bi morala nadaljevati proračunsko razpravo. V tem slučaju pa bi radikali utegnili spraviti na dan vprašanja, ki bi lahko ogrozila slovo v bloku. Zato se v opozicijskih krogih razmišlja o načrtu, da bi se po končani proračunski razpravi skupščina odgodila za en mesec, ne da bi se vrgel Pašićev kabinet. V tem času bi se mogel sestaviti trden delaven program opozicijskega bloka.

Beograd, 20. marca. (ML) Opozicijski blok danes ni imel sestankov, temveč le kratke konference. Pričakuje vesti iz Zagreba, tako dolgo pa ne bo ničesar ukrepal, razven da bodo poslanci opozicije urgirali pri vladi, da se sestane verifikacijski odbor.

Beograd, 20. marca. (ML) Vlada misli, da je situacija v njenih rokah

vsled česar nadaljuje svoje delo in akcijo proti opozicijskemu bloku. Radikali ne pričakujejo nikakih iznenadenj, ker so prepričani, da so si zagurali zaledje. Opozicija pričakuje odgovora radićevcev iz Zagreba v smislu instrukcij iz Dunaja.

VERIFIKACIJA RADIĆEVSKIH MANDATOV.

Beograd, 20. marca. (Z) Danes dopoldne je demokrat Dragotin Pečić kot odposlanec opozicije posetil skupščinskega predsednika Ljubo Jovanovića, da bi se informiral, zakaj še ni sklicana seja verifikacijskega odbora in kdaj se to vprašanje uredi. Ljuba Jovanović je izjavil, da je razlog za odlašanje v zunanjih momentih in da se ne sme sklopiti, da bi se hotela verifikacija odložiti. Seja verifikacijskega odbora bo sklicana čez nekaj dni.

Beograd, 20. marca. (ML) Vsi listi danes potrjujejo vest, da je vlada sklenila, da novih pooblastil Radićevih poslancev ne bo skupščina preje verifikacija, predno se ne sprejme proračun. Pooblastila do danes še niso došla v verifikacijski odbor.

Bolgarska in naša država.

Sofija, 20. marca. (Z) V političnih krogih je izzvala nekako poparjenost vest, da se bolgarska vlada ne zadovoljuje z ukrepi, ki jih je bolgarska vlada storila proti makedonskemu in južnim. Misli se, da se bodo aretacije znova začele, in da je vlada pripravljena podvzeti najostrejšo mere ter tako prepričati svoje sosede, kako veliko ji je na tem, da ohrani mir. Razen tega živi sedaj Sofija v strahu, da bi ne

upadli emigranti iz Srbije. Vlada je napravila vse korake, da onemogoči akcijo emigrantov že na meji. V severno Bolgarijo je bila poslana vojska približno tisoč komitašev, ki so problematični v orožniško obleko. Dosedaj se je za »Demokratski zbor« izjavilo 130 poslancev. Jutri se prične sodna razprava proti zemljoradniškim ministrom in bo trajala nekaj dni.

Pogreb Milenka Vesniča.

Beograd, 20. marca. (ML) Današnjega pogreba bivšega predsednika vlade in poslanika v Parizu g. dr. Milenka Vesniča se je udeležila cela vlada z g. Pašićem na čelu, predstavniki vseh skupščinskih klubov, predsedništvo skupščine, predstavniki vojske, dvora, generalitete in admiralitete, državni svet, cela rodbina, prijatelji in znanci pokojnega in mnogo drugih uglednih oseb. Vence so položili po svojih zastopnikih bivši min. predsednik Briand, sedanja francoska vlada in g. Poincaré, zavezniki vlade, dalje je položil vence diplomatski zbor. Ni Vel. kralj Aleksander, predsednik vlade, predsednik skupščine in drugi.

Demonstracije beograjskih dijakov.

Beograd, 20. marca. (ML) Danes so se vršile velike manifestacije slušateljev vseučilišča v Beogradu, povodom katerih je došlo skoro do krvoprelitja. Na dvorišču vseučilišča se je vršilo zborovanje, katerega se je udeležilo več tisoč dijakov. Prečitala se je izjava vseučiliškega sveta, da so se sprejele vse točke dijaške resolucije namreč, da se predavanja nadaljujejo, da se nihče ne kaznuje in da se vrnejo v službo reducirani profesorji. Ko se je to z navdušenjem vzelo na znanje, je odšlo dijaštvo v mesto demonstrirati. Ko je prišlo po ulici Kneza Mihajla do restavracije »Ruski car«, sta mu policija in žandarmerija zabranili nadaljnji pohod. Ko je policija zapretila s streljanjem, so se dijaki vrnili na Kalemegdan in tam protestirali proti terorju vlade.

NAŠ ARGENTINSKI KONZUL V BEOGRADU.

Zagreb, 20. marca. (Z) Davi je prispel v Zagreb iz Buenos Airesa preko Pariza naš konzul v Argentini, Ivo Grizogono. On odpotuje za nekaj časa v Beograd, da tam uredi nekatera vprašanja naše emigracije v južni Ameriki in da deluje za vzpostavitev čim boljših vezi med našo državo in južno Ameriko, zlasti v trgovinskih odnosih.

OTVORITEV ŽELEZNIŠKEGA PROMETA Z REKO.

Reka, 20. marca. (Z) Danes dopoldne se je otvoril tovorni železniški promet z Reko. General Giardino je prevzel svojo novo službo kot guverner kvarnerske provincije.

VOLITVE NA FRANCOSEKEM.

Pariz, 20. marca. (Agence Havas.) Dan volitev za zbornico je določen na 11. marca.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 20. marca. (Uradno) V severnih alpskih deželah se bo lepo vreme najbrže za kratek čas sklopilo. Potem južni vetrovi in zvišanje temperature.

Borzna poročila.

Beograd, 20. marca. (Z) Devize. Dunaj 0.1157—0.1159. Budimpešta 0.110—0.111. Bukarešta 43.25—43.75. Zeneva 1417—1410. London 352.75—353. Milan 352—352.50. New York 82.15—82.30. Pariz 400—402. Praga 238.25—238.50. Solun 132—140. Sofia 58—59. Valute (zaključki). Dolari 82, levi 50, levi 42.75.

Zagreb, 20. marca. (Z) Devize. Dunaj 0.1149—0.1169. Bukarešta 41.75—44.75. Italija izplačilo 353—356. Italija ček 352.90—354.90. London izplačilo 351.25—354.25. New York ček 81.70—82.70. Pariz 407.50—412.50. Praga 237—240. Švicar 1415.50—1425.50. Valute. Dolari 80.623—81.625. avstrijske krone 0.1145—0.1165. belgijski franki 322.0—327.50. češkoslovaške krone 233—236. francoski franki 397.50—402.50. madžarske krone 0.08—0.09. italijanske lire 350.50—353.50.

Curih 20. marca. New York 578.50. London 24.51. Pariz 29.25. Milan 24.56. Praga 16.775. Budimpešta 0.0985. Bukarešta 3.05. Beograd 7.175. Sofia 4.15. Dunaj 0.00815.

Berlin, 20. marca. Dunaj 6.08. Milan 17.95. Praga 12.21. Pariz 21.35. London 18.05. New York 4.19. Curih 72.72. Beograd 5.48.

Praga, 20. marca. Dunaj 4.89. Berlin 7.95. Rim 152.75. avstrijske krone 4.90. italijanske lire 152.75. Budimpešta 5. Pariz 180.25. London 150.175. New York 34.95. Curih 608.50. Beograd 43.45.

Dunaj, 20. marca. Devize. Beograd 868—872. Berlin 1550—1610. Budimpešta 0.91—1.01. Bukarešta 369—373. London 304800—305800. Milan 307—308. New York 70.935—71.185. Pariz 492—3608. Praga 2051—2061. Sofia 503—507. Curih 12.285—12.335. Valute. Dolari 70.863—71.260. Bolgarski levi 481—489. nemške marke 1490—1550. angleški funti 303.000—304.600. francoski franki 3565—3595. italijanske lire 3070—3090. jugoslovanski dinarji 865—871. romunski lei 364—368. švicarski franki 12.110—12.190. češkoslovaške krone 2032—2048. madžarske krone 0.85—0.95.

Narodni blok.

Maribor, 20. marca.

Stojimo pred občinskimi volitvami. Te dni potečejo tri leta, odkar so se vršile v osvobodjenem Mariboru prve volitve v avtonomno mestno zastopstvo. Takrat je veljal še stari čisti proporcionalni volilni sistem in tudi Nemci radi odprtega opcijskega roka še niso imeli volilne pravice. V volilno borbo so šle takrat radi tega samo slovenske in internacionalistične stranke in sicer: narodnosocialistična, demokratska, slovenska ljudska, socialnodemokratska in komunistična. Relativno večino so odnesli socialni demokrati, ker so glasovali zanje tudi številni nemščurji, ki bi bili sicer glasovali za nemško listo, če bi se bila mesta postavila; dobili so 13 odbornikov. Na drugem mestu so bili narodni socialisti z 9 odborniki; na tretjem demokrati s 7 odborniki; na četrtem klerikalci z isto tako 7 odborniki in na petem komunisti s 5 odborniki. Slovenske narodne stranke so imele torej večino in če bi bile nastopile pri volitvi župana skupno, bi bile lahko sijajno prodirle. To se žalobno ni zgodilo. Strankarstvo je zmagalo nad narodnostjo in tako je bil na otvoritveni seji izvoljen za prvega poprečnega župana v Mariboru socialni demokrat učitelj Viktor Grčar; le na podžupansko mesto je prišel narodni socialistični kandidat g. Ivan Roglič. Socialnim demokratom so se priključili tudi komunisti in tvorili tako županovo zaledje. Tekom poslovanja je g. Roglič podal ostavko in podžupansko mesto je prevzel socialni demokrat Družović. Tako je dobila na magistratu svojo oblast v svoje roke socialistična internacionala.

Predlansko leto so slovenski demokrati, ko so bili še v vladi, izposlovali za slovenska avtonomna mesta nov večinski volilni sistem, ker so se nadejali, da bodo tako dobili v svoje roke ljubljansko mestno upravo. Spekulacija se je temeljito ponesrečila, za severni slovenski avtonomni mesti Maribor in Ptuj pa je pomenjal naravnost katastrofo, kajti po tem novem volilnem sistemu bi se ob razcepčenosti slovenskih strank prav lahko zgodilo, da bi prišli na krmilo zopet Nemci s pomočjo nezavednih, nemških elementov. Vsi pravi narodnjaki so se v Mariboru od vsega početka zavedali te nevarnosti, zato so se čisto oglasili glasovi, ki so pozivali naše narodne slovenske stranke, naj pozabijo pri prihodnjih občinskih volitvah na strankarske spore in naj nastopijo enotno, s skupno medstrankarsko narodno listo. Ko je Organizacija Jugoslovenskih Nacionalistov sklicala lansko leto zastopnike naših slovenskih strank na skupen posvet radi nastopa proti nemškim zahtevam, se je spravilo na tapet tudi to vprašanje. Izvolil se je poseben odbor iz zastopnikov slovenske ljudske, demokratske, narodno socialistične, narodno radikalne in samostojne kmečke stranke, ki je ostal v permanenti in tudi vodil nadaljne razprave. Ti razprave so se razvijali ugodno in te dni je bil končnoveljavno zaključen sporazum glede skupnega nastopa pri pred-

stoječih občinskih volitvah. Osnovalec je narodni blok iz vseh omenjenih peto slovenskih strank, ki postavi skupno kandidatno listo in skupno volilno žaro.

Pri sestavljanju kandidatne liste slovenskega narodnega bloka je služil za proporcionalni koeficient v glavnem razpored rezultata zadnjih državnoborskih volitev, izpopolnjen s sedanjim organizatoričnim stanjem poedinah skupin. Pri skupščinskih volitvah 18. marca lanskega leta so dobile SLS 1526, JDS 618, NSS 495, NRS 142 in SKS 27 glasov. Če računamo, da bo ostalo število glasov pri predstoječih volitvah isto, dobi slovenski narodni blok tako 2808 glasov in s tem menda ne samo relativno, ampak najbrže tudi absolutno večino in polovico mandatov plus enega ter odstotek po proporciji. Računati je, da bo izvoljenih vsaj 30 kandidatov skupne liste od celokupnega občinskega sveta, ki šteje 41 članov. Skoro gotovo pa je, da bo dobil slovenski narodni blok še več glasov. Socialni demokrati vseh frakcij so dobili pri skupščinskih volitvah 926 glasov in jih tudi tokrat ne bodo dobili več; kvečjemu manj. Nemci so dobili 961 glasov, jih bodo pa tokrat sigurno dobili več. Splošno pa ostane razlika po rezultatih volitev v narodno skupščino med narodnim blokom (2808) in ostalimi strankami, nemško, socialističnimi, radikalci, in slovenskimi republikanci (2111) 697 glasov. Zmaga slovenskega narodnega bloka je izven vsake diskusije, torej tudi v slučaju, da bi se osnoval protiblok, kar je pa zopet absolutno izključeno, ker bi socialisti, če bi se vezali z Nemci, definitivno propadli. Slovenski župan in velika slovenska večina v občinskem svetu sta torej zagotovljena. To je razveseljevajoč pojav, ki kaže, da naša strankarska nasprotstva vendar še niso tako velika, da bi se v slučaju nacionalne nevarnosti ne mogli združiti in združeno nastopiti tudi pri volitvah.

Z osnovanjem slovenskega narodnega bloka je definitivno pokopana še zadnja nada Nemcev, da bi še kdaj zagospodovali na našem magistratu; odzvonilo je pa tudi socialni demokraciji, ki je v teh letih vladanja pokazala ponovno, da ima sicer vse polno lepih fraz, da se pa takrat, kadar bi svojo teorijo lahko pokazala v praksi, spremeni v absolutno nesposobno kliko. Po občinskem redu bi moral župan že najaviti svoj odstop, vendar pa tega doslej še ni storil, ker hoče na ta način podaljšati svoje županovanje in oblast svojih strank. Upamo, da bo novo osnovani blok storil svojo dolžnost in prisilil na sedanje občinske gospodaje ter jih prisilil, da se vmaknejo in dajo nadaljnjo usodo občine v roke volivcem. Slovenski Maribor je premagal strankarstvo, upamo torej in pričakujemo, da ga bo premagal tudi slovenski Ptuj, tembolj ker sta že pri zadnji volitvi župana dve tamkajšnji slovenski stranki pokazali, da je to mogoče. Danes pričakujemo v Mariboru mirno in samozvestno volilno borbo, v zavesti, da je to mesto naše in bo naše tudi ostalo.

Drobne vesti.

Dva francoska znanstvenika sta rešila problem kinematografskega posnetja srčnih gibov.

Češki škofje so izdali pastirsko pismo, v katerem ostro nastopajo proti današnji brezbožnosti, svobodomeselstvu in razkristianjenju šole.

Stanje Hitlerjevega procesa. V ponedeljek je bilo zaključeno zasliševanje priča v Hitlerjevem procesu. Sodni dvor se je nato posvetoval, o pripustitvi javnosti k zagovorom.

Španska topniška ladja je zajela neko angleško jahto, ki je hotela ob maroški obali izložiti orožje za Rifovce. Jahta je bila odpeljana v Ceuto.

Na Dunaj sta prišla nemški državni kancler dr. Marx in zunanji minister dr. Stresemann.

Španska vlada je prepovedala vsak izvoz srebrnega in zlatega denarja. V inozemstvo potujejo osebe smejo vzeti s seboj kvečjemu 5000 papirnatih pezet.

Citerin je poslal proti ratifikaciji besarabske konvencije v Pariz oster protest.

V Kalkuti so odkrili dobro vpetlano tvornico bomb. Zaprtih je bilo nekaj delavcev.

Ameriški senat se peča s 83 aferami, od katerih je ena bolj zanimiva, kakor druga.

Radi hujšanja voljstva k uporabi je obsodilo pariško sodišče štiri komuniste, med njimi 1 poslanca na 4 mesečni zapor.

CVETKO GOLAR:

Stoklasov Nace.

Lepo nedeljsko popoldne je bilo.

S to blagoslavljenostjo in starinski sliki, ki je služila vsem našim pisateljem, ki spoštujejo stare šege, bi začel tudi jaz lahko in s polno pravico svojo resnično narodno povest. Res je sicer, da še nisem zaslužen, moč in da si še nisem pridobil raznih blagorodovinske ljubezni, res pa je tudi, da imam namen biti zaslužen moč in v dokaz sem porabil gori omenjeno sliko.

Lepo nedeljsko popoldne je torej sijalo nad vasio, prazničen in jasen dan se je vesellil in poslušal ubrano in tiho zvonjenje, ki je prihajalo z vetrov s Planice, od bele cerkvice, kjer je bilo popoldne svečano opravilo z možnarji in štanti. Prazničen in jasen dan je poslušal prešerno rezanje široke harmonike, počuje v vaški gostilni, veseli se in si sliči in preganjal dolgačas z razposajenim vriskanjem vaških mladenčev, s smehom rdečelihih lepotic, ki so se v belih predpasnikih in rožnih rutah smežljivo nasmihale za politimi mizami in vstajale na ples.

Veselo je bilo, in solnce se je objestno smejalo in se paslo na svetlem polju med oblaki, vas je praznovala. Ali glej, v ta radostni, nedeljski mir je udarilo nenadoma kričanje in vkanje. Srditi fantovski glasovi so se zaslišali, dekleta so zajokala, in polena in lesene noge so začele točiti oh mlize, ob vrata in butice.

V razburjenem tem dramatskem trenutku, glej, je prišlo in privloko sem od gostilne 5 ali sedem otročev. Z rokami so

motovili in leteli skozi vas, da so jim beli in rumeni lasje trepetali v vetru. Dečki so kričali in deklice za njimi:

»Pri Lovričku se tepo! Pri Lovričku se tepo! Stoklasov Nace tepe Melajnežvega Martina!«

»Zavoljo Lenke se tepo,« je zavpil prvi med njimi, rdeč in debel bučan.

»Stoklasov Nace je stolu nogo odločil in trem je utrl črepinje.«

Taka strašna in silna novica se je razlegla po vasi in je prišla do ušes tudi babama Repici in Repčnici, ki sta gostovali v Polencevi kajži, gori na griču. Zaslišali sta, in ta vest jih je prečudno razveselila in razvnela. Kar za roko sta se prišli in jo vdrli naravnost na vas po strmi rebri navzdol. Toda ti dve osebi sta prevažni, da bi se ne seznanili z njima bolj natančno, ker bo najbrže prilika, da ju vidimo še parkrat v tej resnični in lepi povesti.

Repica in Repčnica sta bili babi in sta stanovali skupaj v kajži na griču. Repica je bila lepo okrogla in je tako hitro govorila, kot bi sladko repo jedla. Govoriti je znala dva dneva in še tisto noč posredi kar naprej, in ni ji zmanjkalo. Drugače pa je bila brunna ženska in devica. Posebno je čutila sveto Nežo in sveto Urško in vseh enaistot čistih devic. — Repčnica pa je bila oglatka, ni bila dolga, ampak koščena in močna ženska, tudi govorila ni prijetno, ampak se je zadirala, kakor bi zajemala kisljo repo. Sicer pa je bila tudi Repčnica brunna ženska, a devica ni bila. Zgodilo se je v njenih mladih letih, da je ušla v Težki vod prav čednega fantka, Tinček ga je klicala. Sedaj pa se je ta sinko njen potepal po svetu.

Poincarejeva „svoboda komolcev“.

(Od našega stalnega pariškega dopisnika.)

d. ap. Pariz, 18. marca.

Po dolgih bojih je dobil Poincare senatov »da«, neke vrste bianco - polnomoč, ki jo bo porabil v prihodnjih mesecih za to, da bo »delal« na znotraj volitve, na zunaj pa svojo prestižno politiko. Niso izvršili stari gospodje iz palače du Luxembourg lahkega srca tega harakiri-akta: da je to, ni nobenega dvoma. Večina druge zbornice je radikalna, seveda brez socialistične barve, in nima niti najmanjšega interesa, iti na roko na predvečer volitev strankam, na katere se vlada v notranjosti v glavnem opira, in jim dati prednost, ki jo v resnici predstavlja diktatorska oblast kabineta. Če je kljub temu parirala, se je zgodilo to iz dveh vzrokov, ki tvorita ključ za razumevanje sedanjih političnih dogodkov v notranjosti Francije.

Najprej je bilo čisto taktično vprašanje: Če vržemo ministrstvo, kaj potem? Zbornica je poincarističnejša, kakor kdarkoli. Konflikt med obema zbornicama je neizbežen in to na predvečer največjih odločitev po vojni. Vzemimo najugodnejši slučaj, da bi zbornica odjenjala in ratificirala padec kabineta: kje so tedaj možje, ki bi jih bilo mogoče poklicati za naslednike? Briand? Barthou? Louchet? Clemenceau? Tardieu? Vsa ta imena pomenijo določen program, vsako posamezno zase je danes toliko kot neizvedljivo. Briand bi moral računati s premočno opozicijo v zbornici, ker menijo, da on nima »močne roke«. On zamahne, toda ne udari. Preko Rena seveda. Barthou bi bil pripraven, toda njegova nesoglasja z Anglijo, zlasti z Macdonaldom, so znana. Seveda prokazuje sedaj del časopisja že za sredo aprila konec delavske vlade, toda vendar ni nihče dovolj slep, da ne bi mogel razločevati med željo in resnico. Lauchet je kompromitiran še iz Wiesbadna. Predbacivajo mu, da se za prelahko oklofutati, vsaj kar se tiče državnih poslov. Clemenceau in Tardieu sta možna samo kot diktatorja in kot taka izrazita nasprotnika Milleranda, ki bi najraje prevzel diktaturo sam, če bi že morala biti. Ostane torej edino Poincare. Nikjer ni popolnoma priljubljen, toda tudi nikjer popolnoma osovražen. Zato mu dajejo prednost pred vsemi drugimi.

Drugi vzrok, da je zagotovil senat Poincareju svoje zaupanje s 13 glasovi večine (bili so že vnaprej natančno prešteti), je zunanje - politične narave. Poincarejevo ime je z njegovo poruhsko politiko nerazdruženo. To je srčno delo vsega njegovega delovanja, ono, kar je obvladovalo vse njegovo početje

že pred leti. Pustolovščina še vedno ni končana. Triumfirajoče je mogel poročati Poincaré, da je dejal eden ameriških izvedencev (označili so ga kot generala Dawesa samega), da »bi še ne bili tam, kjer smo sedaj, če bi ne bilo zasedbe Poruhirja.« Gospod Poincare se torej prav nič ne boji (in velika večina zbornice ravno tako ne), označiti preiskavo nemške plačilne sposobnosti potom medzavezniške komisije kot uspeh, posledico, triumf svoje poruhrske politike. Tu mu je senat zvesto sledil. Če ima gospod Poincare prav, potem ne sme pasti pod nobenim pogojem, dokler ni izpregovorjena v poruhskem vprašanju zadnja, prav zadnja beseda. Potem je treba počakati še izrek izvedencev. Potem se bo videlo, kak uspeh je imela poincaristična politika.

Pri votumu francoskega senata torej ni šlo samo za enostaven predlog, temveč za sodbu o celotni politiki. Šlo je za to, da se načelno ugotovi: Ali sme vršiti gospod Poincare prevzeto nalogo do konca, ne da bi se ga v katerikoli smeri motilo ali oviralo? Bo li sprejel Poincarizem končni boj, ki ga bo morda dovedel v nasprotje s položico sveta? Je-li Francija dovolj močna, da ga izvzije?

Senat, ki je v zunanji politiki izvanredno tenkočuten, je dal svoj »placet«. Olajšano mu je bilo to z nepričakovano in precej drago plačano ameriško pomočjo, ki je vsaj trenutno zadržala padanje franka in preprečila dalekosežne socialne in gospodarske stresljaje v notranjosti. Vso moč Francije bo sedaj mogoče koncentrirati na zunanje politične odločitve. V zadnjih dneh so brnele govorice, da je poklical Poincare v »jedru«, — skoro gotovo razumejo pod tem nemška plačila, — dalekosežno popustljivost. Kot kompenzacijo za to, da je dobil gotove politične obljube. Vsekakor so se pojavile v hotelu Astoria pred nekako enim tednom docela nepričakovane težave in ni mnogo manjkalo, da bi se prvi komite za določen čas odgodil. »Nevarni ovinek« je danes menda že prekoracen. Gornje indiskretnosti poučene osebnosti dopuščajmo domnevati, v katerem smislu se je to zgodilo. Nacionalni blok noče s praznimi rokami v volilni boji. Gospod Poincare sam je poln optimizma. Vsi, ki so imeli opraviti v zadnjem času z njim, so enoglasno pripovedovali o njegovi »žareči dobri volji«. Skoro gotovo je to znani mrtvaški smehljaj iz mesta mrtvih pri Verdunu, ki se kaže te dni ponovno na njegovi brezkrvni maski. Od tega smehljaja se je Nemčiji bati najhujšega.

Češkoslovaški tisk o volitvah v Podkarpatski Rusiji.

Vsa češkoslovaška javnost je napeto pričakovala volilne rezultate iz Podkarpatske Rusije. Prognosa je bila zelo težavna, vendar pa je rezultat iznenadil vsako pričakovanje. Vlada koalicijske je doživela popoln poraz in prinesla zmago opoziciji. Največ glasov so dobili komunisti in sicer preko 100.000 za zbornico in 80.000 za senat. Madžarska avtohtona avtonomna stranka je dobila za parlament 28 tisoč in za senat 24 tisoč glasov. Vlade koalicijske stranke so dobile 41 tisoč glasov za parlament in 33 tisoč glasov za senat. Agrarna stranka je ostala brez mandata, čeprav je dobila pri občinskih volitvah ogromno večino.

Ta nepričakovani rezultat je narejal v domačem tisku na živahen odmev. Komunistična glasila izkoriščajo zmago v propagandne svrhe za volitve v prihodnjem letu in skušajo dokazati, da je neuspeh vlade posledica slabega vladnega sistema. Vlada in nadstrankarski tisk raziskuje vzroke poraza. Tako vidijo »Narodni Listi« vzrok poraza v tem, da ni nastopila koalicijska složno, nego so posamezne stranke postavile svoj ožji strankarski interes nad interes vlade in države.

Slično piše tudi agrarni »Venkov«, ki vidi poleg tega vzroka poraza v kulturni zaostalosti teh krajev, ki je kljub sedanjim šolski politiki še precejšnja. Da bi se z volitvami počakalo vsaj še pol leta, bi bil volilni izid povsem drugačen. Tudi socialistično »Pravo Lido« smatra, da je primitivnost v krajih Podkarpatske Rusije glavni vzrok za slabe volilne rezultate. V takih krajih žanje navadno največ neodgovorna agitacija, osebno, ako vlada absolutna volilna svoboda, kakor v Češkoslovaški. Večina podkarpatskega prebivalstva sploh še nima pojma o pomenu volitev in političnem življenju. »Češke Slovo« je mnenja, da je tehnična struktura češkoslovaškega volilnega zakona ustvarjena samo za politično zrele volilce. V krajih s srednjeveško kulturo pa se morejo demokratična načela samo izigrati. Najboljši dokaz za nezrelost podkarpatskega prebivalstva je poraz agrarne stranke, ki je še pred par meseci sijajno zmagala. V sličnem smislu se izjavljajo tudi drugi češki listi.

»Jov, jov, bom pa molila zanj, mogoče umrje.«

»Kako pa je bilo, kako pa je bilo?« je zahtevala Repica in se obrnila k svojim znanim, dekli Jeri, ki je pomagala v kuhinji. »Da me ni bilo zraven!«

»A kako?« se je začudila Jera.

»Za Lenko se je šlo. Vidiš, to dekle pride z bratom Janezom v gostilno, saj veš, da je fant še mlad, da je ravno lani nehal hoditi v šolo. Pa pride ta-le Melajnež in mu začne natakati. Kar koj ga je upilnil, pa je fant zaspal na klopi. Sam je pa sedel k Lenki in jo začel objemati. Stoklasov Nace pa nadeni, s stolom po glavi, a Melajneževa ga sune z nožem.«

»Jei, jei, to so pa res hudobni tile Melajneževi. Pa vsi so takšni! Prav vsi!«

»Kaj je pa z Lenko?« se je razburila Repčnica.

»Obežala ga je, Stoklasovega in šla z njim domov. Prav gotovo ga ima rada.«

»Lenka, praviš, da ga ima. O-ja, pa še kako! Ali ta fant, Nace, pa je tudi prav go-lant!« ga je pohvalila Repica.

Pred Lovričkovim gostilno še dolgo ni potihnil vršil, ali ker je šla Lenka na vas z Nacetom, ni bilo tam nič več posebnega, in začel se je temni dolgočasni večer.

II.

Lenka je bila dekle, da malo takih. Pet jih je bilo na domu, vse mlade in močne, zato je oče, stari Lovrin, hotel, da se p-može. Vse bi bil rad dal od hiše, samo Lenke ne. Hodila je z njim orat in kosit, hodila je z njim na sejem po konje.

Mladi vaščani so letali za njo, ali ball so se je, ker so vedeli, da Lenka ne gre z

Italijansko-ruska trgovinska pogodba.

Z izmenjavo ratifikacijskih listin v Rimu so bila kronana pokajanja med Moskvo in Rimom, ki so za Rusijo poleg angleškega de lurre priznanja važnega pomena. Naglica, s katero so bila pokajanja zaključena, sijajni sprejem Italijanskega poslanika Manzonija v Moskvi in ruskega poslanika v Rimu in pisanje italijanskega tiska pričajo, da gre za sporazum preko gospodarskega okvirja. Dane so bile morda smernice za sodelovanje že v bližnji bodočnosti, ko bo Rusija kot aktivna sila sodelovala v svetovni politiki. Ruska politika italijanskega ministrskega predsednika se ne peča z ideološkim razmotiranjem in je usmerjena na takojšnje praktične rezultate. V Rimu so si na jasnem, da ne bodo rusko - italijanski gospodarski odnosi, ki so bili že pred vojno zelo skromni, dosegli pomena odnošajev z drugimi evropskimi državami, toda Rim si ne pusti zapreti vrat na vzhod, ki jih danes oblega toliko tekmecev. Iz načelno različnega gospodarskega sistema in tudi režima izvirajoče težave so bile rešene na ta način, da bo imela vloga sporogodbenika z zasebnimi italijanskimi trgovskimi krogi ruska država. Sovetska vlada bo dobavljala Italiji letno 6 milijonov stotov trde pšenice in si bo za izkupiček nabavila v Italiji industrijske proizvode, kakor žveplo, vinski kamen, surovo svilo, marmor in automobile. Italijanska država se ne bo neposredno brigala za razvoj trgovinskih poslov, marveč si bo kvečjemu pridržala pravico nadzorstva.

S trgovinsko pogodbo zvezana carinska konvencija vsebuje takozv. klavzulo o največjih pogodbenih. Sicer pa je Rusija že priznala znatne odbitke od svojih protekcionističnih carinskih postavk. Tako je znižala postavki za uvoz vina in južnega sadja za celih 75 odstotkov. Važno so tudi določbe glede pomorske plojbe. Obe državi sta se zavezali, da bosta ravnali z nasprotno mornarico istotako, kakor s svojo lastno. Obe državi sta si tudi priznali medsebojno pravico kabotaže. Tako je Rusija dopustila Italiji, da si sme urediti obrežno plovidbo črto med lukami Odesa, Novorosijsk, Batum in Rostov, medtem, ko smejo ruske ladje izvrševati kabotažo med Trstom, Genovo, Neapeljem, Livornom in Katanjo. O italijanski obrežni plojbi v Crnem morju ne vsebuje pogodba ničesar, ker bi bila to kršitev suverenosti ruske države. Največ se je pisalo o naselitvi italijanskih poljedelcev na ruskih tleh in o izkoriščanju ruskih zemeljskih zakladov. To pa je baje netočno in so bili ustanovljeni le splošni vidiki, ki bodo olajšali pridobitev poznejših koncesij od strani italijanskih industrijcev.

Iz Rusije.

V 118. številki »Ekonomskega žizni«, glavnem gospodarskem listu sovjetske Rusije je polno zanimivih podatkov o stanju Rusije.

Takoj na prvi strani izvemo, da je en červonec (ruski zlat, odgovarjajoč približno angleškemu funtu) vreden 180.000.000.000 sovjetskih rubljev.

Iz Odeske gubernije poročajo, da je bilo dvakrat toliko pridelane pšenice, kakor pa se je računalo. Izvoz žita v tujino se vrši v veliki meri.

Iz donskega basena pa pišejo, da so cene kruha neverjetno porasle. Kako to, se sprašuje pisec, Ali se mar vse žito izvozilo? Ali se je pozabilo na potrebe prebivalstva? 150.000 delavcev donskega basena vendar strada!

Površina posejanih njiv se je zelo povečala. Leta 1913 je bilo posejanih 822 tisoč desatin, leta 1922 pa 2006 in leta 1923 1314 tisoč desatin. Večinoma pa je bila posejana koruza, mesto pšenice. Ker kmetje obdelovanja koruze niso vajeni in je tudi ne znajo uporabljati, so ostale velike količine njiv neizrabljene. Posledica tega je bil strahovit padec cen koruze.

Na severu so se posevki lanu zelo povečali. Do vojne je bilo posejanih v Psovski guberniji do 100 tisoč desatin z lanom. Leta 1920 je bilo posejanih le 14.871 desatin, leta 1923 pa že 44.872 in za leto 1924 pa pričakujejo, da se to število poveča že na 56.071 desatin.

Neprijetno pa je, da se je ustanovil kartel petih firm, ki si so vsiljivi naravnost monopol na trgu z lanom in ki sedaj znižujejo cene lanu tako, da se kmetu ne bo izplačalo gojitev lanu, vsled česar bo seveda produkcija lanu padla.

V Psovski guberniji so skoraj vsa jara semena izgubljena. Treba bo nanovo dovesti dva in pol milijona pudov semen. Vsa sredstva gubernije pa zadostujejo kvečjemu za nabavo 1 milijona pudov.

Ukrajinsko gospodarsko zborovanje je utrdilo, da je 58 odstotkov kmetov brez pluga, pet odstotkov pa je brez vsake delovne živine. Da plačajo kmetje davke, morajo često prodati živino.

Na zborovanju zveze sladkornikov se je poudarjala potreba, da se za sladkornim

njimi, in da ima že izbranega Stoklasovega Nacea.

Sijala je luna na vas, in vse je bilo tiho. Vasovalcev ni bilo, samo Lenka je stala na trati pred hišo.

Kakala je, ako bi morda vseeno prišel k njej Stoklasov, ki so ga v nedeljo okoli zavoljo nje, in ki ga je spremljal domov. A vedela je, kako samosvoj je Nace. Nikdar je ni sam ogovoril, in še v nedeljo, ko je raztrgala svojo svileno ruto in mu obvezala rano, jo je gledal ležno in kljubovalno ter ni vso pot izpregovoril besede.

Sedela je na travi in srdito trgala predpasnik, ali bilo je že polnoči, in sedaj je vedela, da Stoklasovega ne bo od nikoder. Vstala je in se zamislila.

»Ali ga naj gre ona klicat? Sja je na vas in se ustavila pod lipo, v globoki senci ter se ozrla proti Stoklasovi hiši. Bila je temna in tiha. Lenka je zavriskala in se nato potuhnila k zemlji.

Pothoma in polagama je vstala ter ošla od lipe k Stoklasovim. Sja je okoli hiše in se ustavila pod sknedjem, kjer je vedela, da leži Nace. Stopila je na lestevico in tih kolikor mogoče začela stopati navzgor in se ustavila v temni odprtini. Zaslišala je krepko, zdravo dihanje in je poklicala: »Nace! Nace, ali spiš?«

Na Stoklasovini je tisti večer že vse spalo, ker je hodila vsa družina zgodaj k počitku in je zgodaj vstajala. Na domu je gospodaril Nace s svojo staro materjo, gluho in od starosti otročjo žensko. Mogoče je bilo zato v njem toliko samovolje in močnosti, da se ni mogel ločiti pred ni-

Papandajan in Kava Manuk

✕ **Zemljiše za trgovce in Industrije**
Susaku. Ob susakem kolodvoru se na-
vili kompleks železniškega zemljišča,
je bil prejel namenjen trdkam in zasebni-
ščem za izkladanje raznega blaga. To zem-
ljišče je postalo lastnina naše države in se
sedaj, ko se vzpostavila promet preko
Susaka na Jadran in dalje, to zemljišče da-
jo najem zasebnikom, oziroma trdkam in
zasebnicem. Od generalne direkcije žes-
la, v Beogradu je dobljena posebna ko-
lektivna, da pregleda to zemljišče in izvrši
vse potrebne priprave, da se da zemljišče v
kup. Komisija pride na Susak 27. marca.

avitev plačil. Take ustavitve pa so
s silno narasle. Samo v času od 1. janu-
a pa do 8. marca je bilo prijavljenih na
naju že 180 insolventov. Tudi v provinci
mera niso mnogo boljše.

irji to, nevarnost pravočasno preprečiti, pa ni vedno lahko, kajti Karibu se pa velikih čredah, ki se često vstavijo na železniški progi in s tem ovirajo železniški promet za nekaj dni.

vsi rovi, tako da je bila rešilna akcija nogoča. Nepopisn je bil obup rodbin poročenih rudarjev. Nekoliko smrtnih slučajev se je pripetilo tudi pred vhom vlnik v boju s stražo, ki je zabranjevala

Izvor tehnike.

Težko je dandanes oceniti tehniko kot eno izmed onih sil, ki dajejo smer in tempo razvoju človeške družbe in kulture, toda eno nam je na dlani: da je baš tehnika ona, s pomočjo katere se je človek dvignil od tal, se povzpел do svobode in zakraljeval svetu in prirodi. Pri tem je vsekakor zanimivo, da raziskujemo, kateri predpogoji so morali biti dani, da se je udeležil ta, odkar svet stoji, največji prevrat.

Prvo, kar loči človeka od živali, je govorica. Toda elementarne početke jezika moremo zaslediti tudi pri višje razvitih živalih. Pes n. pr. pozna 15 različnih glasov, dočim zadostuje preprostu človeku kakih 300 besed za izražanje. V govorici torej ne nahajamo bistvene razlike.

Druga pridobitev človeštva je orodje. Pa tudi to je — seveda v primitivni obliki zastopano v živalstvu; saj je znano, da se opice pogosto poslužujejo palic in kamenja za obrambo, da se pri hoji opirajo na palice in da s kamni spretno luščijo jedra iz trdih luščin. Je pa neka druga razlika, ki je v zvezi z

iznajdbo orodja, namreč uravnanje telesa iz horizontalne v vertikalno lego. V tem je izhodišče vsega napredka. Četveronožec je lahko še tako inteligent, vendar se nikoli ne bo povzpел do artikulirane govorice; preveč so obremenjene njegove vratne in glavne mišice in lega lobanje preveč ovira razmah možganov. In še nekaj je prinesel ta obrat dolgotrne osi za 90°: osvobodil je prednji dve ekstremiteti. Nobenemu drugemu bitju ni priroda naklonila stvariteljevih rok. V trenutku, ko je zadnja dva uda prilagodil za pokončno hojo, ko je dvignil svoje leke solncu nasproti, z osvobojenima rokama pa je posegel za zvezdami, tedaj je bil storjen največji korak, kar jih je kdaj zmogla priroda: eden njenih sužnjev se je otrešel spon — ne vseh, a najtežjih — ter se ji postavil za sovladarja. Svet, ki je vanj stopil človek, je bil vse bolj svetel od prejšnjega in vse bolj razmaknjen je bil horizont. K instinktom in tekoni življenja pridobil je izkustvom je pridelal novih, globljih kombinacij in asociacij, ki jih nič več ni mogel v krvi zapustiti svojemu zarodu. Razen rednika in očeta je po-

stal še vzgojitelj: nova pridobitve so bile tako komplicirane, da je bilo treba zarod vpeljati v njih uporabo in pomen. — Tako je torej orodje najdalekosežnejšega pomena v človekovem razvoju.

Tretje odkritje je ogenj. V tem pogledu pa med živalstvom več ne najdemo paralele. So nekateri živali, ki izrabljajo za valjenje jajc toploto gnoja ali celo vulkanov (n. pr. Megapodius eremita na Novi Britaniji), nobena pa ne zna ognja proizvajati.

Orodje (in z njim pokončna hoja in govorica) ter ogenj — to sta dve temeljni iznajdbi pračloveka, na katerih sloni vsa tehnika moderne družbe, vse materialno in duševno bogastvo današnjega človeštva. Uporaba orodja je razodela človeku najenostavnejše zakone fizike in mehanike, ogenj pa je usmeril njegovo pozornost na razmerje posameznih naravnih elementov, razmerje, kakor se je prikazovalo pri žganju, kuhanju, toplotni in iz teh spoznanj je zrastle zgradba modernih znanosti, kulture, blagostanja.

Kovine, ki se iskrijo.

Najnovejše električne žarnice in noga-vičke za Auerjeve svetilke se izdelujejo iz nekaterih jako redkih kovin, črna, lantana, osmija i. dr. Te kovine imajo razun svojstva, da zvišajo svetilnost n. pr. pri plimovih luči, še druga sorodna svojstva med seboj, ki so predmet najnovejših in najbolj interesantnih iznajdb. Prvi, ki je odkril svojstvo teh kovin, da povečajo svetilnost vročega plamena, je bil znani kemik dr. baron Auer. On je uporabljal predvsem kovini cer in lantan, ki dasta z drugimi kovinami zlitine z čudnim svojstvom, da se iskrijo, ako drgnemo z njimi rezilo noža, pilo ali kako drugo železno orodje. Najboljša kovina za tako zlitino je železo, ki ga lahko le deloma nadomestimo z nikljem, kobaltom ali manganom. Največkrat ima zato taka zlitina barvo železa. Auer imenuje take zlitine piroforne kovine. Te piroforne kovine nam dajo neverjetno svetle iskre in celo plamene, ako jih nekoliko bolj močno drgnemo ob kako pilo. Svetilnost isker je skoro jačja kot ona pri magnezijevi luči, ne razvija pa skoro nič dima in tudi razvijajoča se toplota je jako majhna.

Praktična uporaba teh pirofornih kovin je danes že vsakemu znana, saj nam nadomestujejo vžigala s pirofornimi kovinami vžigalice.

Manj znano je, da uporabljamo te kovine tudi za vžiganje eksplozivnih snovi pri

gradnji predorov itd. Razun svojstva, da nam nastale iskre vžigajo vnetljive stvari, se misli tudi na izrabo velike svetilnosti teh isker v signalni službi, pri železnih in parobrodih. Tudi v fotografiji nam lahko nadomesti lantanovo železo magnezijevo luč, posebno še iz tega razloga, ker ne razvija skoro nobenega dima. Zlitine za te namene so sestavljene iz črna ali lantana in v glavnem iz železa. Cim več železa vsebuje zlitina, tembolj se iskri. Največji učinek dobimo, ako vzamemo 30% železa. Kako in zakaj nastane iskrjenje teh zlitin, ni do danes še natančno dognano, nabrže so to fizikalni kemični procesi, ki so pa še zaviti v temo.

VESTNA OSKRBA.

Zdravnik: Ja, ali daste vašemu možu vsak dan točno ob devetih zvečer uspavalni prašek?

Gospa: Seveda, dasiravno je zelo težavno, zbuditi ga, kajti ob devetih moj mož vedno že zelo trdno smrči.

CASU PRIMERNO.

Gospod: Oprostite, prosim, koliko je ura?

Državni uradnik: Obžalujem, moja ura je reducirana.

Lastnik:

Konzorcij »Narodnega Dnevnika«.
Glavni in odgovorni urednik:
Železnikar Aleksander.
Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani.

Henry Murger

La Bohème.

Prizori iz življenja cigánov.

(Nadaljevanje.)

»Toda vi se nikakor ne boste zabavali,« je dejala Musette, »in nam boste na poti, da se tudi mi ne bomo zabavali; pomislite, da me bo ta dečko nujno poljubil!«

»Musette,« je dejal Maurice, »ali ste večkrat našli tako uslužne ljudi, kot sem jaz?«

»Gospod vicomte,« je odvrnila Musette, »ko sem se nekega dne peljala na izprehod po Champs-Élyséesu z lordom ***, sem srečala Marcela in njegovega prijatelja Rudolfa, ki sta hodila peš, bila sta oba zelo slabo oblečena, blatna kot ovčarska psa in sta kadila iz pipe. Tri mesece že nisem bila videla Marcela in zdelo se mi je, da mi hoče skočiti skozi vrata. Dala sem ustaviti voz in pol ure sem se pogovarjala z Marcelom pred vsem Parizom, ki je prišel mimo v svojih kočijah, Marcel mi je ponudil nanterreske kolače in šopek vijolic za en groš, ki sem ga vtaknila za pas. Ko me je bil ostavil, ga je hotel lord *** poklicati nazaj, da bi ga povabil na obed z nama. Za kazen sem ga poljubila. Tak je moj značaj, dragi gospod Maurice; če vam ne ugaja, morate takoj povedati, potem bom šla po svoje copate in svojo ročno čepico.«

»Včasih je torej dobro, če je človek ubog!« je rekel vicomte Maurice z obrazom, polnim žalosti in zavisti.

»O ne,« je dejala Musette; »če bi bil Marcel bogat, bi ga ne bila nikdar zapustila.«

»Pojdite torej,« je dejal mladi mož in ji stisnil roko. »Oblekli ste svojo novo obleko,« je pristavil, »čudovito se vam poda.«

»Prav res,« je rekla Musette; »kot bi bila davi slutila, Marcel me bo poljubil v tej obleki. Zbogom!« je dejala, »grem jest malo blagoslovljenega kruha veselosti.«

Musette je bila tega dne mikavno oblečena; pesem njene mladosti in njene lepote ni bila še nikdar

265

v zapeljivejši vezavi. Sploh pa je bila Musette instiktivno genialna v eleganci. Ko je prišla na svet, je morala biti prva stvar, ki jo je poiskalo njeno oko, ogledalo, da se je uravnala v plencah; in preden so jo krstili, je bila že grešila z nečimernostjo. V času, ko je živela še v zelo nizkih razmerah, ko je bila navezana še na koteninaste obleke, na čepice s pentljami in čevlje iz kozjega usnja, je z dražestno eleganco nosila ta revni in preprosti kraj grizet. Te lepe deklice, na pol čebele, na pol črčiki, so prepevale delale ves teden in so prosile Boga samo za malo solnca v nedejo, ljubile so sploh s srcem in so skakale včasih skozi okno. Tega rodu sedaj ni več, temu je krivo današnje pokolenje mladih mož: pohujšano in pohujšljivo pokolenje, a vrh tega prav napihnjeno, neumno in brutalno. Iz zabave, da so delali slabe paradokse, so zasmehovali te uboge deklice radi njihovih rok, ki jih je delo skvarilo s svetimi brazgotinami, in kmalu niso zaslužile več dosti, da bi si kupovale mandeljevo mazilo. Polagoma se jim je posrečilo, da so jim vcepili svojo napihnjeno, in tedaj je izginila grizeta. Potem se je rodila loreta. To je mešan rod, nesramna bitja, srednjevrstne lepote, polu mesa, polu mazila, katerih budoar je prodajalnica, kjer ponujajo kosce svojega srca, kot bi prodajale kose pržolice. Večina teh deklic, ki onečajo zabavo in so moderni galanteriji v sramoto, nimajo vedno toliko pameti kot živali, ki nosijo njih perje na klubkih. Če se jim slučajno pripeti, da imajo, ne ljubezni, niti muhastega nagnjenja, temveč navadno poželjenje, je to namenjeno kakemu meščanskemu vetrniku, okoli katerega se vrtili bedasta množica in mu ploska na javnih plesih, in ki ga časopisi, pridvorniki vseh smečnih, slave v svojih reklamah. Če prav je bila Musette primorana, živeti v tej družbi, ni imela njenih navad, ne njenih običajev; ni bila sužnja lakomnosti, kot je navadno pri teh bitjih, ki ne znajo drugega čitati kot računico in ne drugega pisati kot številke. Bila je inteligentna deklica, po njenih žilah se je pretakalo nekaj kapljic Mansujeve krvi; uporna proti vsaki sili se ni znala nikdar upreti kaprici, naj so bile posledice take ali take.

Marcel je bil res edini mož, ki ga je ljubila. Bil je vsaj edini, za katerega je v resnici trpela, in treba je bilo vse trdovratnosti nagonov, ki so jo vlekli proti vsemu, kar žari in vsemu, kar zveni, da ga je zapustila. Bilo ji je dvajset let in zanjo je bilo razkošje skoraj vprašanje zdravlja. Nekaj časa ga je mogla pač pogrešati, a popolnoma odreči se mu ni mogla. Ker je poznala svojo nestalnost, ni hotela nikdar privoliti, da bi zaklenila svoje srce s prisego zvestobe. Vroče jo je ljubilo mnogo mladih mož, za katere je gojila tudi sama zelo živa čustva; in vedno je ravnala z njimi pošteno in zelo previdno; zveze, ki jih je sklepala, so bile preproste, odkritosrčne in kmetske kot ljubezenske izpovedi kmetov pri Molliereu. Imate me radi in jaz tudi vas; basta, obhajajva ženitovanje! Če bi bila hotela, bi bila že desetkrat našla stalno mesto, to, kar imenujemo prihodnost; toda na prihodnost ni verjela, gledé te je priznala Figarov skepticizem.

»Jutri,« je rekla včasih, »to je neumen predodek koledarja; to je vsakdanja pretveza, ki so jo iznašli možje, da jim ni treba spraviti njihovih poslov danes. Jutri bo mogoče potres. No, danes je zemlja mirna.«

Ljubeznjiv mož, s katerim je bila živela skoraj šest mesecev, in ki se je bil vanjo blazno zaljubil, se ji je nekega dne resno ponudil, da jo vzame za ženo. Pri tem predlogu se mu je Musette zakrohotala v obraz.

»Jaz naj bi vklenila svojo prostost v ženitovanjsko pogodbo? Nikdar!« je rekla.

»A jaz vedno trepečem iz strahu, da bi vas izgubil.«

»Izgubili bi me prej, če bi bila vaša žena,« je odgovorila Musette. Ne govori več o tem. Sicer pa nisem več prosta,« je pristavila, misleč nedvomno na Marcela.

Tako je preživela mladost, prepuščajoč svojega duha vsem vetrovom slučajja, mnoge je osrečila in osrečila je skoraj tudi samo sebe. Vicomte Maurice, s katerim je tedaj živela, se je moral zelo truditi, da se je navadil na ta neukrotljivi značaj, pijan od svobode; in z nestrpnostjo in ljubosumjem je čakal na povratek gospodične Musette, ko jo je bil videl odhajati k Marcelu.

»Bo ostala tam?« se je ves večer vpraševal mladi mož in si zapičeval ta vprašaj v srce.

»Ubogi Maurice!« je rekla Musette, »to se mu zdi malo prehudu. Pa kaj! Mladino je treba izobraziti. Potem je prešel njen duh takoj na druge misli, mislila je na Marcela, h kateremu je šla; in ko je pregledavala spomine, ki jih je obudilo ime njenega prejšnjega ljubimca, se je izpraševala, kakšen čudež se je bil zgodil, da so poigrnili mizo pri Marcelu. Hodé je še enkrat prečitala pismo, ki ga ji je bil pisal umetnik, in si ni mogla kaj, da bi ne bila malo žalostna. A to je trpelo samo trenotek. Musette je po pravici pomislila, da je sedaj manj kot kdarkoli prilika, biti žalostna, in ker je v tem trenutku zapihal močan veter, je vzkliznila:

(Nadaljevanje)

MALI OGLASI

Cena oglasom do 20 besed Din 5.—; vsaka nadaljna beseda 2½ para z davčino vred.

Gmotno slabejšim slojem dovoljuje uprava poseben popust pri inseriranju v malih oglasih!

ZVEZNA KNJIGARNA

LJUBLJANA, Marijin trg št. 8

priloga sledeče najnovejše

dunajske in pariške modne liste:

Star-Album 1924	Din 45.—
Paris-Chic-Parfait 1924	„ 35.—
Coming-Season 1924	„ 35.—
Lingerie Modern 1924	„ 45.—
Parfait-album za otroke	„ 35.—
Lyon's-album za perilo	„ 10.—
Varia-album za perilo	„ 10.—

iv. JAX in sin

Ljubljana
Gospodstva c. št. 2

priloga svojo bogato zalogo

pisalnih strojev

„ADLER“ in „URANIA“

šivalnih strojev

za rodbine in obri ter

voznih koles

Styria — Dürkopp — Orožno kolo (Waffenrad).

: Ceniki zastoj in franko. :

Posestvo

62 orolov nivo, travnik, nikov in kozdov pri Ptuj z milinom.

Velesposestvo

76 orolov vse, glav živine pri Mariboru, kakor razna druga posestva z vilam in graščinam od 5 do 900 orolov.

Vila

3 orole parka, takoj prosto stanovanje.

Hiša

enodružinska, takoj praprana, K 380.000— pri Mariboru.

Gostilne

mlin, žage, trgovske pisarne Zagorski, Maribor, Barvarska ul. 8.

Boljši obrtnik

želi se seznaniti v svrhu prijateljstva z gospodino ali vdovo. Ženitev ni izključena. Dopolni s polnim naslovom in sliko na upravo lista. Tejnost zadržana.

Automobil

Laurin & Klement 12/14 HP, s sedežem, sport karoserija vse kompletno v najboljšem stanju se proda. Ponudbe pod šifro: „Nizka cena“ na upravo lista.

Prodaj

dobro ohranjene Dunajske prim citre za 750.— Din in poleg „Dunajsko šolo“ za citre. Naslov se polze pri upr. lista.

Naprodaj

lepo posestvo, 9 orolov 15 min. oddaljeno od postaje Konjice, obstoja iz 2 orolov vinograde, 2 orala sadonosnika, 8 orole gozda, drugo njive. Poleg zidane hiše s tremi sobami, spodaj obokana klet s stiskalnico, vinčarija z eno sobo in hlevi. Vse s opeko krito. Cena K 550.000.—. Naslov v upravi lista.

Za večjo tvornico v Ljubljani

iščem inteligentno moč, ki bi bila v stanu nadomeščati sč. šoma šefa. Pogoji: lep nastop, veselje do dela in resno voljo, da si v slučaju pomanjkljive trgovske izobrazbe isto čimprej pridobi. — Lastnoročno pisane ponudbe s navedbo predstavljenosti, oziroma strokovne predizobrazbe, znanja jezikov pod »Bodočnost« na upravo lista.

Katere industrijsko

ali večje trgovsko podjetje rabi dobrega knjigovodjo? — Eventualno: Kdo želi v tej stroki poduka? Obrni se nemudoma na upravo »N. Dnevnik« pod »Dobro za dobro«.

Deklica

16 let stara s 6 razredi ljudske in 1 letom meščanske šole si rota brez matere, želi vstopiti kot učenka v kako trgovino s vso ali delno oskrbo v hiši. Ponudbe pod »Učenka«, na upravo lista.

Kupim,

zamenjam, ocenjujem in prevzamem v komisijko prodajo poštne znamke, star kovani denar, starine, in sicer posamezno in v zbirke. Osobito iščem znamke na pislih iz trgovske korespondence ter aktov (1850—74). Nuber, Ljubljana, Gospodstva cesta 5, II. nadst.

Diletantskim odrom

priloga sledeče zvezke

„Splošne knjižnice“:

Št.	I. Rozman	Testament, ljudska drama v 4 dejanjih	broš.	Din 12.—	vez.	Din 17.—
6	L. Novak	Ljubosumnost, veseloigra v 1 dejanju	6.—	11.—		
11	P. Golia	Peterčkove poslednje sanje, božična povest v 4 slikah	12.—	17.—		
12	Milčinski	Mogočni prstan, narodna pravljica v 4 dejanjih	12.—	17.—		
18	J. Vrhlicy	Oporoka lukovskega graščaka, veseloigra v 1 dejanju	6.—	11.—		
19	G. Hauptmann	Potopljeni zvon, dramatska bajka v 5 dejanjih	18.—	22.—		
	in Andrejev	Gaudeamus, komedija v 4 slikah	10.—			

ZVEZNA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Marijin trg št. 8.

Pri revmatskih bolečinah

uporabljajte za drgnjenje

Erenyi Diana-

francosko vino = žganje =

Dobiva se povsod! Čuvajte se ničvrednih ponaredbi!

Mala steklenica	Din 9.—
Srednja steklenica	„ 24.—
Velika steklenica	„ 48.—

Generalno zastopstvo in depot:
Jugopharmacia d. d.,
Diana-oddelek, Zagreb, Prilaz 12.

Nov 16 HP motor

na surovo volje za Din 45.000.
Pokojinski zavod, Aleksandrova dvoja c. 12.